

Havs- och vattenmyndigheten
vattenforvaltning@havochvatten.se

Översyn av två av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter: HVMFS 2013:19 om klassificering av miljökvalitetsnormer avseende ytvatten och HVMFS 2017:20 om kartläggning och analys enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660)

HaV:s dnr 2425-18.

Bakgrund

Det remitterade förslaget är resultatet av en större strategisk översyn av föreskriften HVMFS 2013:19 och för att anpassa föreskrifterna till lagändringarna den 1 januari 2019.

Översynen hanterar påtalade brister och oklarheter, struktur och övergripande innehåll samt tillämplighet. Praktiska beskrivningar, formler, artlistor m.m. avseende bedömningsgrunder flyttas från föreskrifternas bilagor till vägledningar. HaV avser att återkomma med en vetenskaplig översyn av bedömningsgrunderna till 2021.

Svenskt Vattens synpunkter

- Svenskt Vatten tillstyrker den övergripande förändringen. Det är bra att HaV mer vägleder om bedömningsgrunder och metoder istället för att reglera detta i föreskrifter. Det ökar flexibiliteten och gör föreskrifterna tydligare, vilket är viktigt för den som söker tillstånd eller blir tillsynad.
- HaV bör överväga att flytta över ännu mer från föreskrifter till vägledning. Exempelvis innehåller förslaget fortfarande löptexter av mer instruerande än normerande karaktär. HaV bör överväga vilka av dessa som kan omformuleras till kortare bindande krav så att texterna kan lämnas som allmänna råd till kraven. Bindande föreskrifter måste vara enkla och förståeliga eftersom myndigheter och enskilda utan forskarkompetens ska tillämpa dem.
- Det är positivt att HaV grundar sig på EU:s vägledningar för arbetsmetodik, påverkansanalys och riskbedömning.
- Det är välkommet att föreskrifterna lägger större fokus på åtgärder mot påverkanstrycket och att bara de kvalitetsfaktorer som är mest känsliga för påverkan i aktuell vattenförekomst används när de vägs samman för bedömning av ekologisk status. De biologiska kvalitetsfaktorerna bör ges störst tyngd även om fysikalisk-kemiska parametrar är lättare att mäta och bedöma.

- Förtydliga till vilken bestämmelse som det allmänna rådet i förslaget till ändrad HVMFS 2017:20 hör. Det är otydligt om rådet avser tillämpningen av 8 – 8c §§ eller enbart 8c § eller om "Allmänna råd" utgör en rubrik före 8d – 8i §§ som därmed skulle kunna uppfattas utgöra allmänna råd.

Bedömningsgrunder och vägledning

Eftersom HaV avser att se över de vetenskapliga underlagen för bedömningsgrunderna liksom omfattningen på nationellt reglerade särskilda förorenande ämnen (SFÅ) anser vi att HaV tidigt och även i vägledning bör ägna särskilt uppmärksamhet åt;

- om nedströms liggande vattenförekomster, av samma typ som de som finns uppströms i samma avrinningsområde, kan ha naturligt högre halter av ämnen som transporterats nedströms och hur detta i så fall ska beaktas när referensvärdena för bl.a. totalfosfor i sjöar, vattendrag och kustvatten ska fastställas. Om referensförhållandet fastställs efter typ av ytvattenförekomst enligt definitionen i 3 § finns risk att åtgärdsbehoven i nedströms liggande verksamheter överskattas eller att verksamheterna som följd av lagändringarna den 1 januari 2019 riskerar göra utsläppande verksamheter otillåtna, exempelvis miljöskyddande reningsverk.
- särskilda förorenande ämnen för vilka HaV använt säkerhetsfaktorer när HaV satte gränsvärdena och vilken säkerhetsmarginal som HaV tagit till. Exempelvis tycks HaV ha skärpt värdet för ammoniak jämfört med vad som tidigare reglerades i förordningen (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten som byggde på EU-direktiv. Värdet tycks också vara avsevärt skarpare jämfört med vad EPA i USA anser vara akut toxiskt.

Koppar i sediment kan vara ett annat exempel.

Det blev tydligt i den förra remissen med ändringsförslag av samma föreskrift om bl.a. nya SFÅ att HaV använder säkerhetsfaktorer och skärper kraven utöver vetenskapliga nivåer.

Svenskt Vatten är frågande till det som står i 4 kap 7§ andra stycket om ordningsföljden för tillämpning av undantag. Det finns ingen referens i remissmaterialet till någon CIS-vägledning från EU. Vi anser att HaV ska tillämpa både ramdirektivet och svensk lagstiftning som reglerna är skrivna utan en egen tveksam värdering, inte minst mot bakgrund av skyldigheten som regeringen infört om att tillämpa undantag så snart det är möjligt. Detta har inte gjorts under de år som förevarit. HaV:s föreskrifter bör fånga upp regeringens intention utan att riskera åstadkomma en strängare eller mindre ändamålsenlig tillämpning än den som är avsedd.

Allvarliga konsekvenser

Svenskt Vatten vill understryka att det kan få allvarliga konsekvenser om HaV skärper vetenskapliga värden för SFÅ eller andra kvalitetsfaktorer och parametrar eller använder olika och på diffus grund tilltagna säkerhetsfaktorer.

Utbyggnader av miljöskyddande reningsverk för att möta ökade utsläpp från tätorter med växande befolkningar riskerar att bli otillåtna. Exempelvis konstaterar några kommunala reningsverk i nyligen inlämnade ansökningar att ammoniaknivåerna riskerar att kunna överskridas av utbyggnaderna, trots teknik för kväverening. Vi räknar med att det kan komma fler sådana exempel.

Värdena måste vara vetenskapligt gedigna och konsekvenser av skärpningar väl utredda för att motivera och bära regleringen av dem.

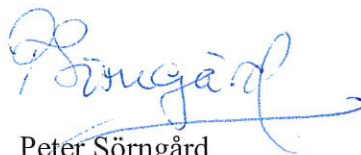
Förbudsrisken för reningsverk som HaV:s föreskrifter kan utlösa genom SFÄ beror på lagändringarna den 1 januari 2019 och på EU-domstolens s.k. Weserdom. Dessa kan, i kombination med att undantagsreglerna i 4 kap. 11 - 12 §§ i vattenförvaltningsförordningen inte kan tillämpas på utsläppande verksamheter, göra det otillåtet att ibland bygga ut reningsverk. Krav som faller tillbaka på EU:s avloppsdirektiv respektive ramdirektiv för vatten hamnar då i konflikt med varandra och tätortens miljöskydd riskeras.

Kommunala VA-huvudmän och kommuner saknar behövliga rättsliga möjligheter att åtgärda dagvattenutsläpp som påverkar omotiverat strängt satta SFÄ, särskilt i befintlig bebyggelse. Detta framgår bland annat av betänkandet Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:34). Byggande av exempelvis bostäder liksom förtätning i tätorter för att spara oexploaterad mark riskerar bli otillåtet (jfr 2 kap 10 § PBL).

För Svenskt Vatten

Pär Dalhielm
VD

Peter Sörngård
Miljöexpert

